

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT PRAW GŁUCHYCH

UL. A. GAJKOWICZA 5/85, 03-562 WARSZAWA

REGON : 369501740

NIP : 5242852956

E-MAIL : biuro.spipg@wp.pl

Warszawa, dn. 23.02.2026 r.

RPW/18428/2026-1P

E2D RP MRP1P5
(BOM-IV)
Data rejestracji: 2026-02-23
Data wpływu: 2026-02-23

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
BIURO PODAWCZE

Data wpływu: 2026 -02- 23 -12-

L. dz.

7
10:10

Szanowna Pani
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Biuro Ministra
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Szanowna Pani
Maja Nowak
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds. Osób
Niepełnosprawnych
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw
Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Przedmiot petycji – Wniosek o systemową zmianę założeń legislacyjnych w celu zagwarantowania osobom głuchym pełnego dostępu do usług asystenckich oraz obligatoryjnego uwzględnienia barier komunikacyjnych jako kluczowego kryterium, a także zapewnienia pełnej zgodności przepisów z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami poprzez rewizję systemu oceny poziomu potrzeby wsparcia.

Szanowna Pani Minister,

W imieniu Stowarzyszenia Polski Instytut Praw Głuchych, działając w interesie publicznym, niniejszym składamy petycję o dokonanie systemowej zmiany założeń projektowanej ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami w zakresie kryteriów dostępu do usług, celem wyeliminowania dyskryminujących mechanizmów wykluczenia osób z dysfunkcjami słuchu.

Domagamy się zapewnienia pełnej korelacji przepisów z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami poprzez gruntowną rewizję wadliwej metodologii oceny poziomu potrzeby wsparcia.

Niniejsza petycja stanowi wyraz stanowczego sprzeciwu wobec marginalizacji osób głuchych, wynikającej z nieadekwatnych, fizykalnych kryteriów punktowych, które w sposób rażący pomijają specyfikę barier komunikacyjnych i sensorycznych, uniemożliwiając realizację prawa do niezależnego życia.

I. WSTĘP

Projektowana ustawa o asystencji osobistej ma w swoim założeniu stanowić przełomowy instrument deinstytucjonalizacji oraz realizacji prawa do niezależnego życia.

Jednakże analiza przedłożonych propozycji w korelacji z aktualnie obowiązującym systemem orzecznictwem (opartym na skali poziomu potrzeby wsparcia) wskazuje na immanentną wadę legislacyjną.

Przyjęcie progu 80 punktów jako bezwzględnego warunku koniecznego uzyskania dostępu do asystencji w rzeczywistości eliminuje grupę osób głuchych z kręgu beneficjentów ustawy, tworząc barierę prawną niemożliwą do pokonania w ramach obecnego systemu orzecznictwa.

Niniejsza petycja ma na celu przywrócenie aksjologicznej spójności projektu z ideą podmiotowości osób z niepełnosprawnościami.

II. UZASADNIENIE W KONTEKŚCIE PRAWA KRAJOWEGO I UNIJNEGO

1. Kontekst Konstytucyjny i Ustawowy:

Zgodnie z art. 32 ust. 2 Konstytucji RP, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Wykluczenie osób z dysfunkcją słuchu z dostępu do asystencji – przy jednoczesnym przyznaniu go osobom z dysfunkcjami fizycznymi o podobnym stopniu naruszenia sprawności organizmu – stanowi naruszenie zasady równości wobec prawa.

Obecne kryteria koncentrują się na biomechanicznej sprawności ciała, ignorując bariery komunikacyjne, które w stopniu identycznym, a niekiedy wyższym, ograniczają autonomię jednostki.

2. Konwencja ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami (KPON):

Polska, ratyfikując KPON, zobowiązała się do zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami dostępu do usług wspierających, w tym pomocy osobistej niezbędnej do życia i integracji ze społecznością (Art. 19 KPON).

Projekt w obecnym kształcie narusza Art. 9 (Dostępność) oraz Art. 21 (Wolność wypowiedzenia się i opinii oraz dostęp do informacji), gdyż bez asystenta komunikacyjnego/osobistego osoba głucha pozostaje trwale odizolowana od sfery publicznej.

3. Prawo Unijne:

Projekt narusza cele Strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030, która kładzie nacisk na indywidualizację wsparcia.

Przyjęcie sztywnych, "fizykalnych" kryteriów oceny jest sprzeczne z unijnym modelem niepełnosprawności opartym na prawach człowieka, zastępując go przestarzałym modelem medycznym.

III. POSTULATY I REKOMENDACJE

Stowarzyszenie Polski Instytut Praw Głuchych, realizując swoje cele statutowe w zakresie ochrony praw osób z dysfunkcją słuchu, przedkłada następujące postulaty o charakterze legislacyjnym:

1. Redefinicja Skali Poziomu Potrzeby Wsparcia w sferze barier sensoryczno-komunikacyjnych:

Wnioskujemy o systemowe przewartościowanie kryteriów oceny funkcjonowania poprzez wprowadzenie komponentu „bariery komunikacyjnej i sensorycznej” jako równoważnego i komplementarnego względem ograniczeń o charakterze motorycznym.

W obecnym stanie prawnym algorytm oceny wykazuje błąd konstrukcyjny, faworyzując deficyty fizyczne przy jednoczesnej deprywacji potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu słuchu.

Podkreślamy, iż osoba głucha, mimo zachowania pełnej sprawności układu ruchu, bez wsparcia asystenckiego pozostaje w stanie permanentnej niesamodzielności w środowisku zdominowanym przez komunikację foniczną.

Brak możliwości audytywnego odbioru informacji oraz werbalnej interakcji stanowi barierę o charakterze obiektywnym, która w stopniu tożsamym z ograniczeniami ruchowymi uniemożliwia autonomiczne sprawowanie ról społecznych, zawodowych oraz egzystencjalnych.

W związku z powyższym, niezbędna jest taryfikacja barier komunikacyjnych w sposób odzwierciedlający realny stopień wykluczenia sensorycznego w procesie oceny poziomu potrzeby wsparcia.

2. Reforma metodologii przypisywania wartości punktowych w obszarze barier komunikacyjnych:

Wnioskujemy o dokonanie nowelizacji rozporządzenia wykonawczego regulującego sposób oceny poziomu potrzeby wsparcia, poprzez nadanie barierom w komunikowaniu się (w tym braku możliwości swobodnego porozumiewania się w języku fonicznym) wagi tożsamej z ograniczeniami w sferze motorycznej.

Postulujemy, aby brak zdolności do samodzielnego werbalnego porozumiewania się w sytuacjach urzędowych, medycznych i społecznych był obligatoryjnie oceniany na najwyższym poziomie intensywności wsparcia.

Takie rozwiązanie pozwoli osobom głuchym na uzyskanie wymaganej progiem ustawowym liczby punktów bez konieczności tworzenia wyłomów w systemie, a jedynie poprzez rzetelną i adekwatną ocenę ich rzeczywistej sytuacji funkcjonalnej.

3. Ustawowe zdefiniowanie funkcji asystenta-tłumacza jako instrumentu niwelowania barier komunikacyjnych:

Wnioskujemy o rozszerzenie definicji zakresu usług asystenckich poprzez wyraźne wskazanie, iż w przypadku beneficjentów z dysfunkcją narządu słuchu, asystencja osobista immanentnie obejmuje funkcję pośrednika komunikacyjnego, w tym w szczególności biegłego tłumacza Polskiego Języka Migowego (PJM).

Obecny paradygmat asystencji, zorientowany prymarnie na wsparcie w czynnościach samoobsługowych i higienicznych, jest nieadekwatny wobec potrzeb osób głuchych.

W ich przypadku asystent pełni rolę gwaranta dostępu do informacji oraz sprawstwa w relacjach z otoczeniem. Uznanie asystencji za usługę o charakterze komunikacyjno-społecznym jest niezbędne dla realizacji zasady dostępności, o której mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, oraz stanowi fundament podmiotowości prawnej osoby niepełnosprawnej sensorycznie.

4. Ustanowienie normatywnego mechanizmu waloryzacji wynagrodzeń w sektorze usług asystenckich:

Postulujemy implementację do projektu ustawy sztywnego, obligatoryjnego mechanizmu corocznej waloryzacji stawek wynagrodzeń asystentów osobistych, opartego na obiektywnych wskaźnikach makroekonomicznych (np. wskaźnik wzrostu płacy minimalnej lub średniego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw).

Brak systemowych gwarancji płacowych w tym zakresie stanowi istotne ryzyko dla trwałości i jakości świadczonych usług, prowadząc do odpływu wykwalifikowanej kadry, w tym tłumaczy PJM, do innych sektorów gospodarki.

Zapewnienie stabilności finansowej personelu asystenckiego stanowi niezbędny warunek profesjonalizacji tego zawodu oraz realnej dostępności usług, co zapobiega wprowadzaniu martwych przepisów prawnych.

5. Optymalizacja procedury diagnostycznej poprzez wdrożenie wywiadów środowiskowych uwzględniających specyfikę barier językowych:

Wnioskujemy o odejście od dotychczasowej, sformalizowanej i często nieadekwatnej metodologii oceny niesamodzielności na rzecz pogłębionych, zindywidualizowanych wywiadów środowiskowych, prowadzonych przez ekspertów posiadających kompetencje w zakresie komunikacji z osobami głuchymi.

Obecna praktyka orzecznicza, oparta na schematycznych formularzach, często prowadzi do rażąco niesprawiedliwych rozstrzygnięć, nie uwzględniając głębi izolacji społecznej wynikającej z braku dostępu do informacji słuchowej.

Proces oceny poziomu potrzeby wsparcia winien być przeprowadzany w sposób wolny od barier komunikacyjnych (z udziałem tłumacza PJM lub w języku zrozumiałym dla wnioskodawcy), co pozwoli na rzetelną weryfikację rzeczywistego stopnia niesamodzielności i wykluczenia społecznego danej jednostki.

IV. OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

Brak uwzględnienia postulatów spowoduje:

- **Marginalizację zawodową i społeczną:** Osoby głuche pozostaną biernymi odbiorcami świadczeń zamiast stać się aktywnymi obywatelami.
- **Wzrost kosztów pośrednich:** Brak asystencji generuje błędy w komunikacji medycznej i urzędowej, co skutkuje wyższymi kosztami leczenia i procesów administracyjnych.
- **Segregację:** Utrzymanie obecnych kryteriów stworzy "hierarchię niepełnosprawności", w której osoby z dysfunkcją sensoryczną są obywatelami drugiej kategorii.

Implementacja postulatów pozwoli na realną aktywizację grupy ok. 50-100 tysięcy obywateli, co w perspektywie długofalowej przyniesie zwrot w postaci składek odprowadzanych przez pracujące osoby głuche.

V. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Wnioskujemy o zabezpieczenie środków w ramach:

1. **Funduszu Solidarnościowego** – poprzez zmianę priorytetów wydatkowania i zwiększenie alokacji na usługi asystenckie.
2. **Środków z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)** – w ramach komponentu dotyczącego reformy systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami i deinstytucjonalizacji.
3. **Budżetu Państwa** – w zakresie systemowego finansowania zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego i organizacjom pozarządowym.

VI. PODSUMOWANIE

Konkludując, przedłożona petycja stanowi wezwanie do urzeczywistnienia konstytucyjnych i międzynarodowych standardów ochrony praw osób z niepełnosprawnościami, które w obecnym kształcie projektu ustawy o asystencji osobistej doznają istotnego uszczerbku. Podtrzymywanie progu 80 punktów przy jednoczesnym zachowaniu wadliwej, fizycznej metodologii oceny poziomu potrzeby wsparcia, stanowi jaskrawy przejaw dyskryminacji systemowej ze względu na rodzaj niepełnosprawności.

Pominięcie specyfiki barier sensorycznych i komunikacyjnych osób głuchych w procesie legislacyjnym prowadzi do stworzenia regulacji o charakterze pozornym – aktu prawnego, który w warstwie deklaratywnej promuje niezależne życie, a w warstwie wykonawczej

sankcjonuje wykluczenie i izolację społeczną znacznej grupy obywateli.

Asystencja osobista nie jest i nie może być postrzegana jako świadczenie o charakterze socjalnym czy opiekuńczym, lecz jako podmiotowe prawo publiczne, będące narzędziem niwelowania nierówności faktycznych.

Wskazujemy z całą stanowczością, iż utrzymanie projektowanych rozwiązań w ich obecnym brzmieniu narusza nie tylko art. 32 Konstytucji RP, ale również godzi w istotę zasady pomocniczości państwa. Brak uwzględnienia funkcji asystenta-tłumacza oraz brak waloryzacji płac doprowadzi do trwałej niewydolności systemu, czyniąc go niedostępnym dla osób głuchych.

Mając powyższe na uwadze, Stowarzyszenie Polski Instytut Praw Głuchych oczekuje podjęcia niezwłocznych działań legislacyjnych zmierzających do implementacji zgłoszonych postulatów.

Tylko poprzez rzetelną redefinicję kryteriów oceny i uznanie autonomii komunikacyjnej osób głuchych, projektowana ustawa zyska przymiot słuszności i stanie się realnym instrumentem włączenia społecznego, a nie kolejnym narzędziem instytucjonalnej marginalizacji.

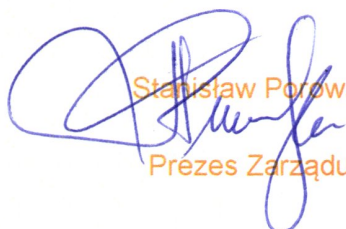
Zgodność z prawem Unii Europejskiej

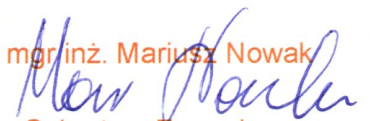
Projektodawca oświadcza, iż przyjęcie proponowanych zmian nie spowoduje stanu niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym.

Wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Uprzejmie prosimy o pozytywne rozpatrzenie nin. petycji.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Porowski
Prezes Zarządu

mgr inż. Mariusz Nowak
Sekretarz Zarządu

Załączniki:

- opinia prawna sporządzona przez Stowarzyszenie Polski Instytut Praw Głuchych

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT PRAW GŁUCHYCH

UL. A. GAJKOWICZA 5/85 , 03-562 WARSZAWA

REGON : 369501740

NIP : 5242852956

E-MAIL : biuro.spipg@wp.pl

Warszawa, dn. 23.02.2026 r.

Opinia Prawna

Dotyczy: Petycji - Wniosek o systemową zmianę założeń legislacyjnych w celu zagwarantowania osobom głuchym pełnego dostępu do usług asystenckich oraz obligatoryjnego uwzględnienia barier komunikacyjnych jako kluczowego kryterium, a także zapewnienia pełnej zgodności przepisów z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami poprzez rewizję systemu oceny poziomu potrzeby wsparcia.

Podmiot sporządzający opinię: Stowarzyszenie Polski Instytut Praw Głuchych (SPIPG)

I. Treść i cel petycji

Przedmiotem petycji jest postulat dokonania systemowej reformy założeń legislacyjnych projektowanej ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami. Autorzy petycji domagają się:

- **Rewizji metodologii oceny poziomu potrzeby wsparcia**, celem uwzględnienia barier komunikacyjnych i sensorycznych na równi z dysfunkcjami motorycznymi.
- **Eliminacji progu punktowego (80 pkt)** w obecnym kształcie, który w ocenie wnioskodawcy prowadzi do systemowego wykluczenia osób głuchych z dostępu do usług asystenckich.
- **Ustawowego zdefiniowania funkcji asystenta-tłumacza Polskiego Języka Migowego (PJM).**
- **Wprowadzenia mechanizmów waloryzacji wynagrodzeń asystentów** oraz optymalizacji procedur diagnostycznych.

Celem petycji jest zapewnienie pełnej zgodności projektowanych przepisów z Konstytucją RP oraz Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON), poprzez przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością sensoryczną.

II. Czy petycja mieści się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji (art. 2 ust. 3 ustawy o petycjach)?

Zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy o petycjach, przedmiotem petycji może być m.in. zmiana przepisów prawa. Adresat petycji – Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych – posiada kompetencje w zakresie kształtowania polityki państwa wobec osób z niepełnosprawnościami oraz inicjowania procesów legislacyjnych w tym obszarze. Petycja dotyczy materii regulowanej przez resort

(system orzecznicy, wsparcie osób z niepełnosprawnościami), zatem mieści się w zakresie zadań i kompetencji adresata.

III. Wymogi formalne (art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o petycjach)

Petycja spełnia wymogi formalne określone w ustawie:

- Wskazuje oznaczenie podmiotu wnoszącego petycję.
- Wskazuje miejsce zamieszkania/siedzibę oraz adres do korespondencji.
- Określa przedmiot petycji w sposób jasny i zrozumiały.
- Zawiera zgodę na ujawnienie danych osobowych na stronie internetowej urzędu.
- Została złożona w formie przewidzianej przepisami prawa.

IV. Kwestie, które uznaje się za istotne w związku z petycją

1. Kontekst normatywny petycji

Analiza petycji wskazuje na potencjalną kolizję projektowanych rozwiązań z:

- **Art. 32 Konstytucji RP:** Zasada równości wobec prawa i zakaz dyskryminacji. Kryteria oparte wyłącznie na sprawności biomechanicznej mogą prowadzić do nierównego traktowania osób o różnych rodzajach niepełnosprawności.
- **Art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami:** Gwarantujący prawo do niezależnego życia i włączenia w społeczność.
- **Art. 9 i 21 KPO:** Dotyczące dostępności komunikacyjnej i wolności wypowiedzi.

Wnioskodawca słusznie podnosi, że obecny system punktowy (tzw. skala potrzeby wsparcia) jest sprofilowany pod niepełnosprawności ruchowe, co przy ustawowym progu dostępu do asystencji czyni tę usługę de facto niedostępną dla osób z głęboką dysfunkcją słuchu.

2. Petycja złożona do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Pełnomocnika Rządu ds. ON

Wnioskodawca trafnie wskazuje na konieczność odejścia od medycznego modelu niepełnosprawności na rzecz modelu opartego na prawach człowieka, co jest w pełni zbieżne z aktualnymi kierunkami legislacyjnymi Unii Europejskiej.

Podniesiona kwestia finansowania (Fundusz Solidarnościowy, KPO) ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia realności projektowanej ustawy. Bez zabezpieczenia stabilnych źródeł finansowania oraz mechanizmu waloryzacji wynagrodzeń asystentów, ustawa pozostanie przepisem o charakterze jedynie deklaracyjnym, pozbawionym możliwości skutecznego egzekwowania zawartych w niej uprawnień (tzw. prawo niedoskonałe).

Wprowadzenie pogłębionych wywiadów środowiskowych z udziałem ekspertów komunikacyjnych pozwoli na rzetelną ocenę barier sensorycznych, które w obecnym systemie orzecznictwa są systematycznie niedoszacowane.

V. Konkluzje

Analiza przedłożonej petycji prowadzi do wniosku, iż zawarte w niej postulaty są merytorycznie zasadne i wymagają pilnej implementacji w toku prac legislacyjnych.

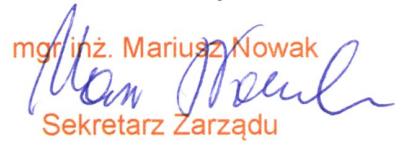
Stowarzyszenie Polski Instytut Praw Głuchych słusznie identyfikuje systemową wadę projektowanych rozwiązań, która polega na przyjęciu nieadekwatnej metodologii oceny stopnia niesamodzielności, opartej prymarnie na dysfunkcjach motorycznych.

1. **Konieczność redefinicji barier komunikacyjnych:** Kluczowym wnioskiem płynącym z opinii jest uznanie, że bariery o charakterze sensorycznym i komunikacyjnym winny być traktowane przez ustawodawcę jako równoważne i komplementarne względem barier ruchowych. Obecne utrzymanie progu 80 punktów przy dotychczasowej, fizycznej skali ocen, doprowadzi do powstania luki prawnej, w której osoby głuche zostaną faktycznie pozbawione dostępu do usług asystenckich. Taki stan rzeczy stoi w sprzeczności z zasadą równości oraz zakazem dyskryminacji ze względu na rodzaj niepełnosprawności.
2. **Instytucjonalizacja asystencji komunikacyjnej:** Zasadne jest postulowane przez wnioskodawcę ustawowe usankcjonowanie funkcji asystenta-tłumacza Polskiego Języka Migowego (PJM). Asystencja w przypadku osób głuchych nie może ograniczać się wyłącznie do wsparcia w czynnościach bytowych, lecz musi stanowić instrument niwelowania barier informacyjnych. Brak wyraźnego wskazania tego komponentu w ustawie uczyni to prawo pozornym, uniemożliwiając beneficjentom realną interakcję ze sferą publiczną, medyczną i zawodową.
3. **Gwarancje stabilności systemu i personelu:** Analiza wskazuje, iż postulat wprowadzenia sztywnego mechanizmu waloryzacji wynagrodzeń dla personelu asystenckiego jest niezbędny dla zapewnienia ciągłości i wysokiej jakości świadczonych usług. Oparcie stawek na obiektywnych wskaźnikach wzrostu płacy minimalnej lub średniego wynagrodzenia zapobiegnie zjawisku odpływu wykwalifikowanej kadry (w tym biegłych tłumaczy PJM) do innych sektorów gospodarki.
Jest to warunek konieczny dla profesjonalizacji zawodu asystenta i zapobieżenia sytuacji, w której prawo do asystencji pozostanie jedynie zapisem na papierze z powodu braku realizatorów usługi.
4. **Reforma procedury diagnostycznej:** Rekomenduje się odejście od schematycznych formularzy na rzecz pogłębionych wywiadów środowiskowych prowadzonych w języku zrozumiałym dla wnioskodawcy. Zapewnienie dostępności komunikacyjnej już na etapie oceny poziomu potrzeby wsparcia jest fundamentem rzetelności całego procesu orzeczniczego. Tylko w ten sposób państwo jest w stanie obiektywnie zweryfikować rzeczywistą głębokość izolacji społecznej wynikającej z dysfunkcji słuchu.
5. **Zgodność ze standardami międzynarodowymi:** Uwzględnienie postulatów petycji jest niezbędne dla zapewnienia pełnej korelacji polskiego porządku prawnego z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami.
Realizacja wnioskowanych zmian pozwoli na transformację systemu wsparcia z modelu opiekuńczego na model upodmiotawiający, co stanowi priorytet polityki społecznej Unii Europejskiej oraz obowiązek konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej.

Mając na uwadze powyższe, rekomenduje się podjęcie niezwłocznych działań legislacyjnych zmierzających do włączenia zgłoszonych postulatów do projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Porowski
Prezes Zarządu

mgr inż. Mariusz Nowak
Sekretarz Zarządu